

SÁMEDIGGI

Sámediggi
Ávjovárgeaidnu 50
9730 Kárášjohka

+ 47 78 47 40 00
www.samediggi.no
samediggi@samediggi.no

Arkivsaksnr. 25/5754

<u>Sak</u>	<u>Utvalg</u>
002/26	Sametingsrádet – plenumsaker
007/26	Sametingets plenum
	Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteen

Vedlegg

Regional oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport - Behov for samiske tilbud, ordninger og tiltak i Sørsamisk valgkrets

Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets

Sannhet_og_forsoning

websak_inn

Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets

websak_inn

Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets

Høringssvar_til_sametinget_28

websak_inn

Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets

2025-11-28_høringsuttalelse_sannhetforsoning_fra_s

websak_inn

Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets

websak_inn

Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets

websak_inn

Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets

Høringsuttalelse fra Guevteli saemieh

websak_inn

Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets

websak_inn

Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets

Høringssvar til Sametinget fra Rossen eejhtegi siebrie angående Behov for samiske tilbud, ordninger og tiltak i Sørsamisk valgkrets

websak_inn

Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets

websak_inn

Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets

Innspill_høring_sannhet_og_forsoning_i_sørsamisk_k

websak_inn

Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets

Vedlegg
Høringssvar
websak_inn
Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets
Høringsuttalelse til Sametinget Oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport
websak_inn
Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets
websak_inn
Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets
websak_inn
Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets
websak_inn
Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets
websak_inn
Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets
websak_inn
Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets
websak_inn
Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets
websak_inn
Høringsdokument til Sametinget 1
websak_inn
Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets
251127_høringsnotat_sfk_-_notat
websak_inn
Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets
websak_inn
Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets
websak_inn
Høringsuttalelse - Sannhet og forsoning i sørsamisk krets
websak_inn

Saksframlegg

Saksdokumentet som vedlegg

Vurdering

Sametingsrådets innstilling

Gjennom folkemøter og skriftlig høring har Sametinget avdekket behov for samiske tilbud, ordninger og tiltak som en del av reparasjonsarbeidet etter fornorskningen i sørsamisk valgkrets. Dette er ikke utfyllende, men prosessen har vist engasjement og innspill som det er viktig for Sametinget å følge opp. På samme måte som andre regioner har denne valgkretsen vært hardt rammet av fornorskningen. Valgkretsen har i dag få samiske institusjoner og organisasjoner, den samiske befolkningen bor spredt og det er få formelle møteplasser.

Rettighetskampen knyttet til areal har vært spesielt utfordrende i sørsamisk område. Det har vært en rekke konflikter og rettsaker som viser alvoret og utfordringene i hva dette området står overfor, og reindrifta er spesielt utsatt. En manglende og feilskrevet historie har gjort at den sørsamiske befolkningen har stått overfor særlige utfordringer både i rettsvesenet og overfor befolkningen for øvrig.

I sørsamisk valgkrets har Sametinget samarbeidsavtaler med tre fylkeskommuner. Samarbeidsavtalene er viktige for å samordne innsats. Både Trøndelag, Innlandet og Nordland fylkeskommuner har hatt politiske saker i sine Fylkesting om regional oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport.

Sametinget ønsker å ta en aktiv rolle for å styrke rettigheter, språk, kultur, næring og identitet i den sørsamiske valgkretsen. Det er viktig å understreke at noe av oppfølgingen vil være å bidra til å ansvarliggjøre andre aktører og at det vil være nødvendig å gjøre prioriteringer vedrørende foreslåtte tiltak.

Sametinget anerkjenner den omfattende innsatsen som frivilligheten, ildsjeler og det samiske sivilsamfunnet bidrar med. Uten frivilligheten ville det vært færre samiske tilbud, aktiviteter og arrangement. Sametinget er klar over at mye av det frivillige arbeidet er dugnadsbasert og kan hvile på få personer, og at det i lengden ikke er bærekraftig.

Areal og rettigheter

Sametinget vil arbeide for gode ordninger for rettshjelp, herunder også økonomiske støtteordninger som gjør det mulig å fremme prinsipielle saker. Sametinget vil i den sammenheng arbeide for at samer skal ha tilgang til rettshjelp med samisk språk- og kulturforståelse.

Det har vært en rekke konflikter og rettsaker som viser alvoret og utfordringene i hva dette området står overfor, og reindrifta er spesielt utsatt. Fremrykkingsteorien har fått prege sørsamiske rettigheter og historie fram til i dag, og lagt premissene for rammevilkårene til den samiske befolkningen i området. Sametinget ser at det kan være behov for en gjennomgang av hvilke konsekvenser dette har hatt og vurdere om det bør settes ned en kommisjon som kan gjennomgå dette. Dette arbeidet må også omfatte reindrifta i Trollheimen.

Sentralt i arbeidet i sørsamisk valgkrets er oppfølgingen av Samerettsutvalget II (SRU2). Både høringsuttalelsen og folkemøtene gir tydelige forventninger om at Sametinget opprettholder presset for å få gjennomført nødvendige prosesser. Sametinget vil derfor følge opp SRU2, og kreve at staten kartlegger og anerkjenner eksisterende eier- og bruksrettigheter fra Troms og sørover, i tråd med folkeretten. Dette er en forutsetning for å etablere gode og rettferdige forvaltningsordninger.

Reindriften er i en særstilling i sørsamisk valgkrets, det viser også de tilbakemeldingen som er kommet. Sametinget ser at det er nødvendig å bidra til en gjennomgang av reindriftsforvaltningen og arbeide for at rovviltforvaltningen skal bygge på beitenæringenes tradisjonelle og erfaringsbaserte kunnskaper, og folkerettslige forpliktelser.

Konsultasjoner

Sametinget anerkjenner at det er et stort behov for ressurser, informasjon, veiledning og kunnskap vedrørende konsultasjonsordningen og de krav som ligger til ansvarlige aktører og rettighetshavere.

Lovfestingen av konsultasjoner i sameloven har styrket samers rettigheter, men konsultasjoner må også fungere lokalt. Sametinget vil derfor bidra til gode rammevilkår til rettighetshavere for å sikre reell bruk av konsultasjonsretten.

Språk

Sametinget vektlegger at samiske språk ikke bare skal bevares, men utvikles som levende, tilgjengelige og framtidsrettede språk for hele det samiske samfunnet. Målet er at alle samer skal ha tilgang på språkarenaer, samiske tjenestetilbud og muligheter til å lære og bruke eget språk.

Sametinget ønsker en styrking av eksisterende språksentre, samt en prosess for etablering av nye. Det er nødvendig med en målrettet innsats for å styrke infrastrukturen spesielt for ume- og sørsamisk språk.

Sametinget er i en prosess for at også pite-, ume- og skoltesamisk skal bli anerkjent om offisielt språk i Norge. Sametinget anerkjenner at dette er en viktig del av arbeidet for å følge opp sannhets- og forsoningskommisjonens rapport.

Kultur og møteplasser

Sametinget ser at det er et økende behov for ulike typer møteplasser. Dette har også vært gjennomgående i den overordnede høringen til sannhets- og forsoningskommisjonens rapport og i prosessen som har vært gjennomført i Sørsamisk valgkrets.

Sametinget er bevisst på at det er stort behov for samiske institusjoner og møteplasser både på flere steder og innen flere fagområder, og denne saken understreker dette behovet. Derfor er det satt av midler i Sametingets budsjett for 2026 til et prosjekt om oppbygging av nye institusjoner i Sápmi. Prosjektet skal gjennom å kartlegge geografiske og

faglige områder det mangler institusjoner i dag utarbeide kriterier for etablering av eventuelt nye institusjoner. Prosjektet skal også identifisere mulige interessenter som kan bidra i arbeidet med etablering av nye institusjoner. Innsikten fra folkemøtene og høringen i sørsamisk valgkrets vil tas med i det videre arbeidet med dette prosjektet, samt en vurdering av Sametingets virkemidler som er tilpasset behovet ved etableringen av nye institusjoner.

Forankring i lokale samiske miljøer er en forutsetning ved etablering og styrking av møteplasser og kultur- og språkinstitusjoner, og deltakelse fra kommune og fylkeskommune er ønskelig. Sametinget vil invitere kommunene og fylkeskommunene i sørsamisk valgkrets til dialog om deres ansvar for oppfølging av sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, med særlig vekt på kommunale myndigheters ansvar for å sikre de samiske innbyggernes lovfestede rettigheter, og deres rolle i å sikre samiske tilbud og møteplasser i samarbeid med lokalt samisk sivilsamfunn og Sametinget. Dette vil også bli vektlagt i arbeidet med samarbeidsavtalene Sametinget har med fylkeskommuner og kommuner.

Sametinget vil følge opp arbeidet med å få realisert et samisk hus i Trondheim og en møteplass i Mo i Rana, og inviterer andre aktører med på dette.

Sametinget vil vurdere tilrettelegging av en digital kursrekke for samiske frivillige lag, foreninger og organisasjoner, som del av kompetanseoppbygging og robustgjøring i det samiske samfunnet. Samt se nærmere på mulighetsrommet for drifts- og lønnsmidler for samiske foreninger og (kultur) organisasjoner i søkerbaserte ordninger. Dette vil også komme sørsamisk valgkrets til nytte.

Kulturminner

Kulturminnearbeidet i sørsamisk området har alltid vært en svært viktig del av Sametingets arbeid. En manglende og feilskrevet historie har gjort at den sørsamiske befolkningen har stått overfor særlige utfordringer både i rettsvesenet og overfor befolkningen for øvrig. Det kulturminnefaglige arbeidet har vært avgjørende for å rette opp dette.

Sametinget vil også som en del av det kulturminnefaglige arbeidet bidra til at kunnskapen om og bruken av konsultasjonsordningen blir ivaretatt.

Sametinget vil bidra til at arbeidet med kulturminneforvaltning skal være en reell urfolksforvaltning, bygget på samiske perspektiver, kultur og tradisjoner. Sametinget vil at den nye kulturmiljøloven respekterer samenes rett til selvbestemmelse i kulturminneforvaltninga og vil være med å bidra til å styrke formidlingen av samiske kulturminner i samarbeid med lokale aktører.

Oppvekst og opplæring

Sametinget vil arbeide for å sikre samiske barn og unge opplæring i språk og kultur fra barnehage til videregående. For å få et helhetlig tilbud til samiske barn for hele utdanningsløpet, fra barnehage til høyere utdanning, er det avgjørende å kunne lovfeste rett til samiskspråklig barnehagetilbud. Alle samiske barn skal ha rett til å vokse opp i et samisk språk- og kulturbærende miljø.

Dette innebærer å:

- Arbeide for å lovfeste retten til et samiskspråklig barnehagetilbud
- Arbeidet for lovfestet rett til hospitering
- Arbeide for lovfestet rett til samiske læremidler
- Arbeide for at skoleeiers plikt til å informere om rettigheter til samisk opplæring lovfestes

Sametinget har som hovedmål å skape gode oppvekstsvilkår gjennom samisk barnehagetilbud. Det samiske barnehagetilbudet er et av det aller viktigste tiltaket for å styrke bruken av samiske språk, jf.

NOU 2016: 18 *Hjertespråket*. For å oppnå dette er det avgjørende at ansatte ved barnehagene, i tillegg til pedagogisk utdanning, har samisk kultur og språkkompetanse. Sametinget ser det også som viktig å kunne benytte lokal realkompetanse for å styrke kultur og språkarbeidet i barnehagen.

Høyere utdanning, forskning og kunnskap

Sametinget vil bidra til at Universiteter og høyskoler sikres kompetanse om samiske samfunnsforhold, språk og kultur i ulike fagmiljøer. I sørsamisk område vil dette blant annet omfatte fag/studieløp som kulturminnevern/arkeologi, pedagogikk og historie. Dette er en forutsetning for å sikre et tilbud som kan gi et helhetlige utdanningsløp.

Sametinget vil arbeide for at forskningsmiljøer/større forskningsprosjekter samarbeider med lokale aktører (museer, osv.). dette vil kunne bidra til å styrke eksisterende kompetansemiljøer og øke kompetansen i universitets og høyskolesektoren generelt.

Sametinget vil arbeide for å endre regelverket til Forskningsrådet slik at samiske kulturinstitusjoner kan få mulighet til å søke midler til forskningsprosjekter.

Sametinget ønsker å være bidragsyter for utvikling av studieprogrammer og kurs i samarbeid med universiteter og høyskoler.

Helse, velferd og omsorg

Sametinget vil videreføre og støtte opp om det helsefaglige arbeidet som er igangsatt i det sørsamiske området. Dette omfatter også tiltak og prosesser knyttet opp mot arbeidet mot samehets.

Sametinget har en forventning om at Regjeringen og Stortinget lager en oppfølgingsplan, og rapporterer på oppfølging av vedtak knyttet til Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. Sammen skal vi gjen-

reise de samiske språkene og kulturen. Målet er å kunne erklære at det kan settes et endelig punktum for forsoningspolitikken for å kunne oppnå forsoning.